

Od NN do HN (39)

Novine su i danas uz radio, TV, digitalizaciju jedne od najefikasnijih sredstava masovne komunikacije. One su si od početka stavile glavnim zadatkom širiti vjesti sa svakoga polja ljudskoga života a ne u zadnjem redu prosvijećenje. I naš hrvatski tajednik NAŠE NOVINE = NN su pokrenute iz sličnoga razmišljanja 1910. ljeta po jakom zalaganju Martina Meršića st., ar je, kot svenek, razvlačenje za i protiv argumentacija, kako si to moremo preštati u »Spominki« od MMst. jako oštra. Nastale su iz žuko-zdvojnoga čutenja manjkanja novin u hrvatskom jeziku. Junaki i muži su u čitaonici (Veliki Borištof) hotili štati i ča novoga ziznati. Naručili su si ugarski NÉPLAP (Narodni list) iz Budimpešte i nimški VOLKSBLATT iz Beča, ke je ali sām farnik ili učitelj morao pred nazočnimi u čitaonici tumačiti i tako je došlo do ideje: 1909. ljeta me je silno zgrabila misao za hrvatske novine. Moramo je stvoriti! Tako je ideja nastala stvarnost i vrlo uspješno, puno uspješnije nego što su skeptičari to mislili, redovito izlazile sve do 1923., kada su došle u jako veliku krizu zbog priključenja teritorija Austriji u koj se nije moglo akceptirati, da Hrvatom dojdou svaki tajedan novine iz uredništva (onda neprijateljskoga orsaga) u Juri, kade se i tiskaju novine. Tako je ta prijelaz, premješćenje izdavačkoga središća iz Madjarske u Austriji nastala prva velika proba za preživljenje hrvatskoga tajednika, onda NN. Općenito moremo reć da je izgubljenje i iskanje tehničkih centrov (tiskara, pošta, distribucija...) stavila malu šakicu, sada raskidanu hrvatsku manjinu, pred nepredvidljive velike probleme i nerazumljive prepreke.

Za vrime Prvoga svitskoga boja su se sve novine u zemlji morale držati vojnih propisov. Za NN je postajalo sve teže od 1919. ljeta. Za vrime komunističke vlade 1919. lj. su one morale zastaviti izlaženje, tako su o događaji u Filežu, Koljnofu, Pajngrtu, kod Čajte, po naši seli izvješćavale stopvr po padu te vlade. Poslije pak vidimo da sve dokle se ne zastavu 1922. ljeta optiraju za Ugarsku, postavu si tzv. „Hrvatske narodne tanače“ i protestiraju kod županijskih upravov, ugarskoga ministarstva i

Izložba NAŠIH NOVINA i HRVATSKIH NOVINA prilikom simpozija »100 ljet Hrvatske novine« 10. dec. 2010. lj. u Hrvatskom centru u Beču

kod mirovne delegacije u Šopronu protiv priključenja. Jedva morete najti ku malu vist o priključenju. Izvješćavaju kako Ugarska s najviših ministarskih mjest šalje svoje delegate za agitaciju med Hrvate, tako vladinoga poslanika, ministra dr. Jakoba Bleyera i prof. Rezső-a Szegedija. Pak stalna obećanja, da će narod, narodnosti i naši Hrvati slobodno moći glasovati kamo kanu biti pripojeni, to se danas velikodušno zove „samoodredjenje“. Medtim se je to ispostavilo lažnim i neprovedljivim. Samo u Šopronu se je glasovalo, o čemu imamo jako različito izvješćavanje, odvisno od toga kakovo ideološko osvidočenje su imali

i odakle su si očekivali veće koristiti. Jako čuda se je pisalo o školi, kada je počelo raspadaenje hrvatskoga školstva, pak velika briga jur krajem 1920. „Jeli čedu i sledeće leto biti Naše Novine“, ugrožene od velike inflacije i nepreglednom stanju u ovoj našoj pograničnoj krajini. NN jasno odbijaju svaku sumlju veze s SHS-državom (kolaboracija zbog koridora). Svakako ali moramo upozoriti na prvo imenovanja pokrajine GRADIŠĆE u NN 1921., br. 51., 4. po Miloradićevoj pjesmi „Bratu na Gradskom Polju“, ko se je pojavilo dva broje pred tim. To je oficijelni rodjendan gradišćansko-hrvatskoga nazi-

100 GRADIŠĆE ljet

piše
Nikola Benčić

Pregovora nisam ni poslušao. Ali novine su bile samo kratkoga roka, 4 broji su izlazili i skrahirale su. MMst. je poravnio dug kod Herold izdavačke kuće iz svojega žepa. O budućem razvitku nas vrlo opširno informira Hilda Varga u svojoj disertaciji na sveučilištu u Beču 1974. pod naslovom „Die Burgenländischen Kroaten zwischen den beiden Weltkriegen“, kojoj nismo, nažalost, poklonili dovoljno pažnje.

Zanimljivo da mladi nisu bili zadovoljni sa skrahiranjem hrvatskih novin i iskali novu financijsku mogućnost. I našli su ju! Ovako je MMst. opisao novi početak u Austriji: *Novi matadori hrvatstva. Nove Hrvatske Novine 23. dec. 1922.* Ti mladi su bili Lovre Karall. Rudolf Klaudus i Mate Feržin, svaki na početku svoje karijere. Oni su se povezali posredovanjem Andreja Gavrsčeka, kulturnoga zastupnika nove SHS države u poslanstvu u Beču i osnovali tzv. „Kommanditgesellschaft“ za izdavanje hrvatskih novin i tako je 23. dec. 1922. lj. mogao izajti novi broj novin i ta red, zvana za ➔

va ove zemlje. 25. 3. 1923. se NN oprostou od svojih šiteljev.

Ali vrijeda potom MMst. Apokrene, sada jur u Austriji, KRŠĆANSKE HRVATSKE NOVINE s 3. junijem 1922., glavni urednik mladi svećenik Ignac Horvat. Situaciju opisuje isto MMst. u »Spominki«: *Prošao sam si u Giecu po njega, (kade je bio kapelan) ga zgrabio i rekao „Ignac, ti ćeš bit ureditelj Kršćanskih Hrvatskih Novin“. Još od presenećenja i straha nij k sebi i k riči došao, velim dalje: „Zutra ćeš s manom u Beč. Kod dominikancov sam ti našao uredničku sobu, onde ćeš novine svaki pandiljak i utorak skupa postaviti. (...) Ovo će biti tvoj najam za hrvatstvo. Schluß!“*

NAŠE NOVINE od 30. aprila 1921. ljeta – tada su izlazile još u Juri u Ugari

▶ vrime Drugoga svetskoga boja, se nije prekinuo do danas. Glavni urednik je, opet pod pritiskom, nastao dr. Lovre Karall i ostao (bar po imenu) sve do 1927. kada je dr. Mate Feržin, preuzeo uredništvo i ostao sve do 1942. KHN i HN su imale veliku konkurenciju u socijaldemokratskom hrvatskom tajedniku *NAŠ GLAS* od 19. maja 1923. ljeta, ke novine su imale financijsku potporu u partiji i pojavile se do 20. junija 1931. ljeta, urednik je bio Koloman Tomšić.

U velikom moremo kazati, da su HN sadržajno nastavile tote kade su prijašnje postale, samo se zatajale mađarske teme i uvrstio literarni podlistak u novine. Izvješćavaju o utemeljenju Hrvatskoga kulturnoga društva u Beču, o termini ispitov (prepisani) za

nimški jezik. Uopće se jur vidi da je jedno od najvažnijih pitanj buduće politike škola i zastupanje hrvatskoga jezika u školi. Počinje i propaganda za Hrvatsku stranku. Nadalje je nastao veliki problem masovno iseljenje u Ameriku, pak uz sve to po Prvom svetskom boju postavljenje spomenikov za pale vojake. Postavi se spomenik Zrinskomu i Frankopanu u Bečkom Novom Mjestu ali najvažnija vist za naš kulturni život je da su 14. oktobra 1923. ljeta u Pajngрту tamburaši održali „narodnu zabav“ pod peljanjem učitelja Slavka Marholda, uvježbao ih je student Visković, po tom pak ponovu ovu „narodnu zabav“ još u Frakanavi i Beču još u istom ljetu. A to je rodjendan tamburice u Gradišću. □

Na »Danu Hrvata« odlikovan je Gradišćanac Šandor Petković

Ivan Guban i Jozo Ostrogonac dila nagradu Šandoru Petkoviću (sred.)
foto: kristina goher

U organizaciji Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj 20. novembra u Budimpešti na »Danu Hrvata« naprik su dali povelje i nagrade zaslužnim osobam hrvatske zajednice. Za istaknutu djelatnost na području hrvatskoga društveno-političkoga života u Mađarskoj odlikovan je Šandor Petković, predsjednik Hrvatske samouprave u Kisegu.

BUDIMPEŠTA – Šandor Petković, rodjen je 18. marca 1956. ljeta u gradišćanskom selu Undi, kot drugi sin u obitelji Petković. Osnovnu školu je završio u Undi. Sridnju šklu je pohađao u Šopronu u gimnaziji »Széchenyi István«. Diplomirao je 1979. lj. u Budimpešti na univerzitetu »Marx Károly« kot ekonomist. Još ova ljeta zaposlio se je u Kisegu u tvornici „Latex“ kot ekonomski, kasnije kot financijski peljač. Od 1993. nastane peljač u OTP banki u Kisegu. Još toga ljeta dostaje svoju drugu diplomu na Sveučilišću prava u Pečuhu. Od početka na poslovnom i na privatnom polju svojega djelovanja vidio je da je potribno organizirati Hrvate u Kisegu, jer za opstanak ovo je jedina mogućnost. Jedan je od utemeljiteljev Hrvatske manjinske samouprave u Kisegu (1991.). Tri cikluse djela kao

dopredsjednik, a u današnjici kao predsjednik organizira Hrvate na društveni i vjerski događaji. Očuvanje jezika drži za najvažniji zadatak, zato podupira kružok za dicu, teča je hrvatskoga jezika za odrasle, pjevački zbor „Zoru“. Po uporabnoj dozvoli za crikvu Sv. Emerika neumorno organizira renoviranje zgrade, kao i sv. maše na hrvatskom jeziku. Peljač je vjerskih shodišćev u Celje, Juru, Ratištof i na druga aktualna vjerska mjesta. Čuva i išće prijateljske veze s matičnom zemljom (Senj, Orehovica, Djurdjevac...). Glavni je organizator hrvatskih balov, podupira kulturne događaje u Kisegu vezane s hrvatstvom (Napadni dani, Sajam na danu Ursule, Trgadbenni dani...), kao i oživljenje starih običajev (kao npr. svinjokolja).

Djelovanje Šandora Petkovića ima važnu ulogu u očuvanju identiteta, jezika, kulture, vjere med kisečkimi Hrvatima. Človik je med ljudi, ki skupa diše sa svojimi, otvoreno, ne-sebično živi med njimi, s kim se je dobro razgovarati na priredba, izleti, sastanki i po sv. maša u Hrvatskom klubu. U Kisegu znaju za hrvatsku manjinu, ku cijenu, kojoj su programi čekani događaji u gradu i u okolici. Skupna je to zasluga ali i od peljača odredjena.

(Marija Fülöp Huljev)